

ОКРЕСЛЕННЯ КЛЮЧОВИХ СЕГМЕНТІВ СУТНІСНОГО ЗМІСТУ ДЕФІНІЦІЇ «ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА»

Гузенко О.П.

*Донецький юридичний інститут МВС України,
доцент кафедри цивільного та господарського права,
кандидат економічних наук, доцент*

На сьогодні досить гостро постає питання збалансованості та доцільності надання існуючих видів пільг, можливості їх оптимізації та гармонізації з метою мінімізації необґрунтованих витрат з бюджету й удосконалення системи оподаткування в країні. Безумовно адаптація податкових соціальних пільг можлива за умови існування соціальної держави.

Поняття «соціальна держава» характеризує одну зі сторін розвиненої держави, яку в цілому варто розглядати як демократичну, соціальну, правову державу, тобто державу, в якій принцип демократичної правової державності (народовладдя, верховенство права, примат прав і свобод людини, формальна рівність громадян) та принцип соціальної державності не лише взаємодоповнюють, а й взаємно збагачують один одного. Проте адаптування податкової соціальної пільги неможливо без розуміння сутності її змісту.

Чисельні наукові праці, які присвячені проблемі податкових соціальних пільг підкреслюють актуальність та сучасність обраного напрямку дослідження. До складу науковців, котрі переймалися зазначеною проблемою варто віднести В. Борецького, Л. Духновська, Л. Задорожня, Т. Кізіма, А. Кулай, 54 Н. Левченко, І. Луніна, А. Морозов, Є. Носова, В. Помулева, О. Рябчук та інші[1].

Дослідженнями доведено, головними інструментами соціальної політики країни виступають гарантований державою мінімальний розмір оплати праці, державна підтримка сім'ї, осіб з особливими потребами, материнства, дитинства, людей похилого віку.

Важливу роль у цьому процесі, зазначає В.Е Федосова [1], відіграють різного роду податкові соціальні пільги, які встановлюються для окремих

категорій осіб. Слід зазначити, Р. Кондратьєв [2] запропонував під пільгами розуміти «...правомірне полегшення положення суб'єкта, що дає йому змогу задовольнити свої інтереси». Науковець стверджує, що саме пільги знаходять свій прояв у наданні додаткових, особливих прав (переваг) та встановлюються, як правило, на невизначений час компетентним владним органом з метою посилення певного захисту визначеного кола осіб, поглиблення задоволення їхніх економічних, матеріальних, а в широкому розумінні – соціальних інтересів.

В свою чергу В. Довбиш [3] стверджує, що пільги можна розглядати певною соціальною мірою, яка відображає панівні у суспільній правосвідомості блага та цінності.

Повертаючись до предмету обраного дослідження зазначимо, що у більшості випадків податкова пільга представляє собою законодавчо закріплене повне або часткове звільнення юридичних і фізичних осіб від сплати податків та інших обов'язкових платежів, що надається з метою стимулювання розвитку підприємництва і зацікавлення товаровиробників у випуску суспільно необхідної продукції, забезпечення соціального захисту населення тощо

Крім того, згідно з Податковим кодексом України [4] як понятійна категорія «податкова пільга» за сутнісною характеристикою представляє собою «...передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених цим 55 Кодексом».

При цьому зі змісту пункту 169.1 статті 169 Податкового кодексу України випливає, що податкова соціальна пільга є правом платника податку на зменшення у певному розмірі суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати.

У своїй праці А.Соколовська та І.Луніна [5] під податковою пільгою пропонують розуміти «...передбачене і регламентоване нормами податкового законодавства відхилення від нормативних вимог оподаткування, що

відбувається у формі повного або часткового звільнення платників податку від його сплати з метою полегшення податкового тягаря».

Тоді як Т. Пасентко [6] вважає що це «...надана платнику можливість зменшення суми податку або збору, що підлягає сплаті, за наявності підстав, встановлених актами податкового законодавства».

Натомість С. І. Гречана [7] зазначає, що податкова пільга за сутнісною характеристикою визначається як «...встановлена законом складова частина системи оподаткування, яка забезпечує фінансово-економічне стимулювання підприємницької діяльності платника податків шляхом полегшення тягарю податкових зобов'язань».

На погляд Жебчук Л.Л [8] податкова пільга представлена звільненням платника податків від нарахування і сплати податку чи сплата ним податку в меншому розмірі за наявності підстав, визначених законодавством певної країни. Науковець вважає, що таке звільнення має на меті декілька завдань. До них можна віднести:

- надання умовно-фінансової допомоги для підтримки вразливих верст населення (соціальна спрямованість);
- стимулювання економічного зростання суб'єкта господарювання за рахунок надання йому можливості накопичення обігових коштів для подальшого інвестування (економічна спрямованість);
- надання преференцій для економічної підтримки виробництва, яке дає змогу реалізувати функцію збалансованості інтересів (протекціонізм).

Таким чином, у більшості випадків податкова пільга представляє собою законодавчо закріплене повне або часткове звільнення юридичних і фізичних осіб від сплати податків та інших обов'язкових платежів, що надається з метою стимулювання розвитку підприємництва і зацікавлення товаровиробників у випуску суспільно необхідної продукції, забезпечення соціального захисту населення тощо. Сучасність потребує постійного оновлення підходу до формування тієї системи податкових соціальних пільг, яка забезпечує

можливість адаптації новацій в діяльності суб'єктів господарювання різних ланок економіки.

Література

1. Федосова В.Е. Податкова соціальна пільга в системі податкових преференцій під час оподаткування доходів фізичних осіб. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.2017.С.81-83.
2. Кондратьєв Р. Соціальна держава в теоретично - правових і філософських дослідженнях. Право України. 2005. № 2. С. 81-84.
3. Довбиш В. Податкова соціальна пільга як чинник становлення соціальної держави та засіб імплементації *acquis communautaire* в законодавство України. Підприємство, господарство і Право. 2019. №2. С. 146 – 150.
4. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 року № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112
5. Соколовська А., Луніна І. Визначення категорії «податкова пільга» та його практичне значення. Економіка України. 2005. №9. С.21–30
6. Паєнтко Т. Шляхи оптимізації пільг у новаціях податкової системи. Вісник НАЛД НК. 2014. № 4. С. 18–24
7. Гречана С. І. Податкові стимули розвитку підприємств у сучасних умовах .Бізнес Інформ. 2012. № 9. С. 244 – 249.
8. Лютий І., Осецька Д. Соціальні пріоритети фіскальної політики в посткризовий період. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. № 1 (154). С. 28–33
9. Жебчук Л.Л. Удосконалення пільгового механізму системи оподаткування доходів населення. Науковий вісник Чернівецького університету. 2014. Випуск 717. Економіка 133-135